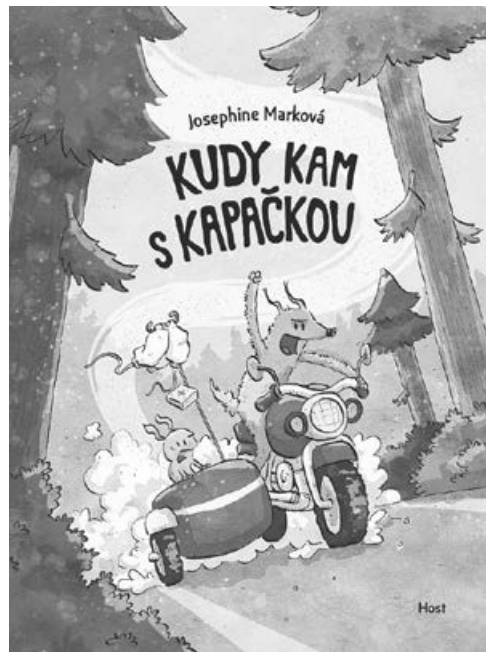

VLKU, STARÁŠ SE O PIZIZUBA JEN PROTO, ŽE MUSÍŠ?

Josephine Marková: Kudy kam s kapačkou
Z němčiny přeložila Kateřina Klabanová
Host, Brno 2024, 184 s.

Petra Schwarzková Žallmannová

Jedním z výjimečných titulů nakladatelství Host určených primárně, ale rozhodně ne výlučně, dětem je grafický román německé ilustrátorky a grafické designérky Josephine Markové *Kudy kam s kapačkou*. Snoubí se v něm situační i jazykový humor s implicitně i explicitně prezentovanými těžkými tématy a empatie, přátelství a nezištná pomoc se mísí se syrovými principy přežití a smrti v koloběhu života.

Je tu cítit svěží břítká energie a pro českého čtenáře možná trochu překvapivě přímá odvaha otevírat a bez obalu servírovat náročná témata – přístup obvyklejší v německé literatuře, která někdy až s nádechem naturalismu hovoří k dětem otevřeně a beze strachu, že by si s tím nedokázaly poradit. Podobný vítr k nám vane i ze Skandinávie, kde ho rozfoukala už Astrid Lindgrenová. Pro český trh překladových knih pro děti by bylo osvěžující, kdyby takhle ze severu foukalo o něco silněji, klidně na úkor titulů překládaných z angličtiny, které se k nám dostávají v takovém množství, že kvantita často válkuje kvalitu. Přitom pro mnoho středoevropských čtenářů jde o přístup příjemnější, než je ten anglosaský, který se často nemůže rozhodnout, zda idealisticky opěvovat krásu všehomíra a chránit děti před jakýmkoliv „špatnými zprávami“, nebo nepokrytě rebelsky provokovat „zaprděný“ protestantský konzervatismus, a i proto tak často utíká do bezpečí sci-fi a fantasy. U nás za tuhle „větrnou divizi“ kope například Petra Soukupová.

I Marková ale zjemnila téma závažného onemocnění tím, že do hlavních rolí obsadila antropomorfovaná zvířata, nikoliv dětské hrdiny. Tím knize v cestě k dětskému čtenáři zcela jistě pomohla překonat bariéru dospělých ochránců nevinosti, kteří sice na oko souhlasí, že je s dětmi třeba o náročných tématech hovořit, ale knihu o rakovině nebo smrti dítěti jaktěživ nekoupí, neřkuli že by ji s dítětem přečetli. Králíka na kapačce mít doma můžeme, ale dítě na kapačce, to už by bylo „moc smutné“. Marková přitom při tvorbě *Kudy kam s kapačkou* vycházela z vlastních zkušeností s chemoterapií a jistě si dobře uvědomovala, jak málo je dětská část populace s procesem léčby rakoviny obeznána. Výšeč potenciálních čtenářů se také rozšiřuje díky nespecifikovanému věku hlavních hrdinů.

Kudy kam s kapačkou začíná v nemocnici úvodní úsměvnou kritikou zdravotního systému, který je reprezentován slabozrakou zdravotní sestrou, krtčíci Doubravkou, přístupující ke všem pacientům s uniformním: „*Jejda, vám ty žíly ujíždějí. Bude to bohužel asi trochu bolet.*“ Autorka ale velmi rychle šlápně na plyn a z ucourané denní rutiny v lesní nemocnici se náhle ocitáme doslova pod palbou. Už postřeleného vlka se snaží dostat nepříliš bystrý, ale zcela neúnavný lovec se svým oddaným psem Azorem, který ho dostopoval až do nemocnice. Zvířata prchají na všechny strany a jednu z kulek mířících na vlka náhodou odrazí králík stojanem své kapačky. Zachránil vlkovi život a ten je teď podle prastarého vlčího zákona povinen zachránit život na oplátku králíkovi. Popadne tedy jak ušáka, tak jeho léky, včetně kapačky na stojanu, naskočí do lovcova auta a vyrazí co nejrychleji pryč.

Tím začíná zběsilý úprk před lovcem, sice občas komicky neobratným, ale zcela nezlomným ve svém rozhodnutí vlka dostat.

Je zajímavé, jak odlišně je kniha vnímána dospělým, respektive dětským čtenářem. Pozornost dospělého je při čtení upřena především na okolnosti týkající se nemocného králíka. S obavami sledujeme, zda se jeho stav začne horšit. Slízíme v okamžicích, kdy králíkovi vypadává kožišek, neočekávaně krvácí z nosu, zvrací nebo má průjem po hranolkách. Usmíváme se v místech, kdy vlk bere malého „pizizuba“ v náročném terénu na záda, pečlivě mu podává léky a poté, co „Pizi“ vypelichá, mu dokonce ušije pelerínku i s ocáskovou bambulkou vzadu, nebo naopak v okamžicích, kdy králík s velkou dávkou sebereflexe kvítuje vlkovi péči. A po tom velkém průšvihy, kdy je najde medvědice Beáta a zachrání situaci, si ulehčeně oddechne.

Ale nejde tu v žádném případě o lítost nad králíkovou zubožeností a vlkovou přeměnou v Matku Terezu! Jde tu pořád o zběsilý úprk

před lovcem, i když s maximálním možným ohledem, který vlk na králíka bere. Zažívají společně veselé, místy až komické okamžiky, které ke správnému literárnímu příběhu o „útěku před zloduchem“ patří. A přesně to je nejvýraznější rovina, již vnímá čtenář dětský (a baví se u ní stejně jako dospělý). Dospělý i dítě společně milují všechny ty zběsilé jízdy v ukradené sajdkáře po překvapivé výhře v hracím automatu drsného motorkářského baru („*Mizíme, pizizube!*“, *Šlohnul ti tu rachotinu, Bože.* „*Konečně. Já už myslel, že jsem ten krám pojistil zbytečně.*“), explodující propanbutanové lahve u hořící lesní chaty, přestrojení za podivného čahouna v dlouhém kabátě na recepci v motelu i medvědice Beátu, která značně pohublá vyleze na jaře z brlohu a krotí veselí před jeskyní slovy: „*Je na vás sice kouzelná podívaná... ale před mým prvním letošním kafem si běžte juchat jinam!*“

Pro opravdu pozorného čtenáře je tu schováno ještě mnohem víc. Třeba to, že vlk se o „Piziho“ možná nestará, jen protože musí, vždyť k záchraně života v nemocnici došlo jaksi omylem, takže ten vlčí zákon tak úplně neplatí... Nebo jsou tu králíčí úvahy nad tím, jestli by samotářskému vlkovi nebylo lépe ve vlčí smečce, a následné setkání s Rudlou a Kódlm. Ti se při pohledu na malého bezbranného králíka nejprve olizují, takže je vlk zažene, ale později se mu s nimi v lese vlastně dost dobře loví.

S tím je spojená i řada nepřímých úvah nad tím, kdo je v přírodě lovcem a kdo kořistí, proč je pro vlka důležitá smečka a pro králíka kolonie... natukne se i myšlenka, že občas přilne k někomu, kdo k nám do smečky vůbec nepatří. Pod dobře čitelnými obrázky a jazykově nepříliš komplikovanými rozhovory je tu skryto mnoho o věrlosti a pomoci bez sentimentu, o bolesti a ztrátách bez patosu, a hlavně o nezlomné, ale zároveň neromantické víře, že po zimě vždycky přijde jaro. ■